

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2023 m. gruodžio 19 d.
(OR. en)

16273/23

Tarpinstitucinė byla:
2023/0443(NLE)

ENER 669
ENV 1436
COMPET 1214
TRANS 562
CONSOM 455
IND 659
ECOFIN 1323
FISC 282

TEISĖS AKTAI IR KITI DOKUMENTAI

Dalykas: TARYBOS REGLAMENTAS, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas
(ES) 2022/2578, kiek tai susiję su taikymo laikotarpio pratęsimu

TARYBOS REGLAMENTAS (ES) 2023/...

... m. ... d.

**kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2022/2578,
kiek tai susiję su taikymo laikotarpio pratęsimu**

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 122 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos pasiūlymą,

kadangi:

- (1) Tarybos reglamentu (ES) 2022/2578¹ nustatytas laikinas rinkos koregavimo mechanizmas (toliau – RKM), taikomas pavedimams prekiauti išvestinėmis finansinėmis priemonėmis, susijusiomis su Sąjungos virtualiaisiais prekybos taškais (toliau – VPT), kuriuose taikomi kito mėnesio ir kitų metų terminai. Todėl RKM taikomas bet kuriai biržos prekių išvestinei finansinei priemonei, kuria prekiaujama reguliuojamoje rinkoje ir kurios pagrindinė priemonė yra dujų sandoris bet kuriame Sąjungos VPT;
- (2) RKM turi būti aktyvuojamas įvykus rinkos koregavimo įvykiui, t. y. kai „ICE Endex B.V.“ (Nyderlandai) paskelbta anksčiausiai vykdytinų „Title Transfer Facility“ (toliau – TTF) išvestinių finansinių priemonių atsiskaitymo kaina tris darbo dienas viršija 180 EUR/MWh ir yra 35 EUR didesnė už referencinę kainą. Reglamentu (ES) 2022/2578 nustatoma dinaminė kainos siūlymo riba, kurios laikydamiesi, įvykus rinkos koregavimo įvykiui, rinkų operatoriai turi nepriimti, o rinkos dalyviai turi neteikti pavedimų dėl išvestinių finansinių priemonių, jei kaina 35 EUR/MWh viršija Europos Sąjungos energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūros (toliau – ACER) praėjusią dieną paskelbtą referencinę kainą;

¹ 2022 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentas (ES) 2022/2578, kuriuo, siekiant apsaugoti Sąjungos piliečius ir ekonomiką nuo pernelyg didelių kainų, nustatomas rinkos koregavimo mechanizmas (OL L 335, 2022 12 29, p. 45, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2578/oj>).

- (3) savo poveikio vertinimo ataskaitose, paskelbtose 2023 m. kovo 1 d. pagal Reglamento (ES) 2022/2578 8 straipsnį, Europos vertybinių popierių ir rinkų institucija (toliau – ESMA) ir ACER išanalizavo keletą rodiklių, kad įvertintų RKM poveikį nuo to reglamento įsigaliojimo. ESMA ir ACER padarė išvadą, kad RKM nebuvo aktyvuotas ir iki jų atitinkamų ataskaitų paskelbimo neigiamo poveikio tiekimo saugumui, dujų srautams Sąjungos viduje ar finansiniam stabilumui nebuvo;
- (4) remdamasi ESMA ir ACER 2023 m. kovo 1 d. ataskaitose išanalizuotais rodikliais, Komisija išplėtė analizę, kad įvertintų rinkos pokyčius, kurie sekė po tose ataskaitose analizuoto laikotarpio. Nuo Reglamento (ES) 2022/2578 įsigaliojimo neigiamo poveikio nenustatyta, o RKM niekada nebuvo aktyvuotas;
- (5) vis dėlto išlieka didelių sunkumų, susijusių su Sąjungos energijos tiekimo saugumu. Padėtis pasaulinėje dujų rinkoje išlieka labai įtempta. Dujų kainos vis dar yra gerokai didesnės nei jos buvo iki krizės Europoje, kuri kilo Rusijai pradėjus naudoti energiją kaip ginklą ir dėl Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą, pradžios ir tai neišvengiamai veikia Sąjungos piliečių perkamąją galią ir Sąjungos įmonių konkurencingumą;

- (6) dujų rinkos nepastovumas taip pat yra dėl geopolitinės rizikos susiformavusios įtemptos padėties rinkoje pasekmė ir tai yra papildomos rizikos Sąjungos ekonomikai veiksnys. 2023 m. vasarą ir rudens pradžioje stebėtas didelis kainų nepastovumas, kai kainos per kelias savaites padidėjo daugiau kaip 50 %, rodo, kad rinkos vis dar yra nestabilios ir tebėra pažeidžiamos net dėl palyginti nedidelių paklausos ir pasiūlos sukrėtimų, kaip matyti iš kainų pasikeitimo po pastarojo meto įvykių, pavyzdžiui, Australijos suskystintų gamtinių dujų (toliau – SGD) įrenginių darbuotojų streiko arba dujotiekio „Balticconnector“ apgadinimo. Besitęsianti krizė Artimuosiuose Rytuose kelia papildomą didelę geopolitinę riziką, galinčią turėti įtakos dujų kainoms ir tiekimui;
- (7) padėtis pasaulinėse dujų rinkose dabar yra labai įtempta ir tikėtina, kad ji tokia bus kurį laiką. Pasaulinė SGD pasiūla per pastaruosius dvejus metus augo tik šiek tiek – dėl riboto skystinimo pajėgumų didinimo, pagrindinių eksporto įrenginių sustabdymo ir mažėjančio į skystinimo SGD įrenginius tiekiamų dujų kiekio. Dideli nauji SGD skystinimo pajėgumai bus pasitelkti tik 2025 m. Taigi, prognozuojama, kad artimiausioje ateityje rinkos pusiausvyra išliks trapi;

- (8) be to, pastaraisiais metais gerokai sumažėjus dujotiekiais tiekiamų dujų importui iš Rusijos, dujų tiekimo Sąjungai galimybių gerokai sumažėjo, palyginti su padėtimi iki krizės. Esant dabartiniam dujų importo lygiui, 2023 m. Sąjunga dujotiekiais iš Rusijos turėtų gauti apie 20 milijardų kubinių metrų (mlrd. m³) dujų, t. y. maždaug 110 mlrd. m³ mažiau nei 2021 m. Todėl išlieka didelė rizika, kad trumpuoju laikotarpiu Sąjungoje pritrūks dujų. Dabartinėmis įtemptos rinkos sąlygomis kainos gali vėl išaugti dėl nenuspėjamų įvykių ir staigių sukrėtimų, pavyzdžiui: padidėjusios SGD paklausos Azijoje, dėl kurios gali sumažėti dujų prieinamumas pasaulinėje dujų rinkoje; ekstremaliųjų meteorologinių reiškinių, kurie gali paveikti hidroenergijos akumuliaciją ir branduolinės energijos gamybą ir dėl to daugiau dujų būtų sukūrenama elektros energijai gaminti; bei galimų tolesnių dujų tiekimo sutrikimų, įskaitant dujų importo iš Rusijos visišką sustabdymą, ir tolesnio ypatingos svarbos infrastruktūros apgadinimo, pavyzdžiui, 2022 m. rugsėjo mėn. įvykdyto sabotazo siekiant sugadinti dujotiekį „NordStream 1“ ar dujotiekio „Balticconnector“ apgadinimo 2023 m. spalio mėn.;
- (9) dėl tebesitęsiančių didelių sunkumų visai Sąjungai gresia energijos trūkumas ir didelės energijos kainos. Dujų kainų lygis galėtų padaryti neigiamą poveikį Sąjungos ekonominei padėčiai, jos pramonės konkurencingumui ir jos piliečių perkamajai galiai;

- (10) tomis sąlygomis, visų pirma, esant keliems geopolitiniams pavojams, galintiems turėti įtakos dujų kainoms, stygiaus baimė gali sukelti žymią reakciją ir labai paveikti dujų kainas. Atsižvelgiant į dabartinę įtemptą pasiūlos ir paklausos pusiausvyrą, net ir nedideli dujų tiekimo sutrikimai galėtų turėti dramatišką poveikį dujų kainoms ir padaryti didelę bei ilgalaikę žalą ekonomikai ir Sąjungos piliečiams;
- (11) krizės įkarštyje Sąjunga davė tvirtą ir koordinuotą atsaką, kad apsaugotų savo piliečius ir savo ekonomiką nuo pernelyg didelių kainų ir užtikrintų, kad dujos būtų tiekiamos visiems vartotojams, kuriems jų reikia, tarpvalstybiniu mastu, be kita ko, tais atvejais, jei dujų trūktų. Sąjungos atsakas pagal planą „REPowerEU“, kaip Komisija paskelbė savo 2022 m. gegužės 18 d. komunikate, ir paskesnes iniciatyvas, įskaitant Reglamente (ES) 2022/2578 nustatytas priemones, prisidėjo prie padėties pagerinimo. Jei tos priemonės nebebūtų taikomos, kiltų pavojus, kad keisis Sąjungos iki šiol stabilizuota, tačiau vis dar trapi padėtis ir sumažės atsparumas galimiems būsimiems įvykiams ir staigiems sukrėtimams;

- (12) kadangi Sąjunga yra bendroji rinka, o Nyderlandų TTF paprastai yra kainų Europos dujų rinkose nustatymo standartas, didelės dujų kainos pagal išvestines finansines priemones, susietas su TTF, turėtų sunkių pasekmių visose valstybėse narėse; pasekmės gali pasireikšti skirtingu lygiu, tai priklauso nuo valstybės narės. Reglamento (ES) 2022/2578 taikymo laikotarpio pratęsimas turėtų apimti ir su visais kitais VPT Sąjungoje susietas išvestines finansines priemones, kad prekyboje būtų išvengta galimo perėjimo prie su kitais VPT susietų išvestinių finansinių priemonių, dėl kurio gali atsirasti iškraipymų Sąjungos energetikos ar finansų rinkose. RKM stiprina Sąjungos solidarumą, nes išvengiama pernelyg didelių dujų kainų, kurios daugeliui valstybių narių yra nepakeliamos net ir trumpą laiką. RKM gali padėti užtikrinti, kad, vadovaujantis valstybių narių solidarumu, dujų tiekimo įmonės visose valstybėse narėse galėtų pirkti dujas priimtinomis kainomis;
- (13) atsižvelgiant į tai, kad Reglamentas (ES) 2022/2578 nustos būti taikomas 2024 m. sausio 31 d., jo taikymo laikotarpio pratęsimas yra valstybių narių solidarumu grindžiama neatidėliotina priemonė reaguojant į tebesitęsiančius didelius energijos tiekimo sunkumus, kurie kelia neišvengiamos krizės ir pernelyg didelių kainų riziką;
- (14) be to, Reglamento (ES) 2022/2578 taikymo laikotarpio pratęsimas dera su planu „RepowerEU“, kuriuo siekiama apsaugoti Sąjungos piliečius ir Sąjungos ekonomiką nuo pernelyg didelių kainų ir energijos tiekimo trūkumo;

- (15) siekiant užtikrinti nuolatinę apsaugą nuo pernelyg didelių kainų 2023–2024 m. žiemos sezonu, šis reglamentas turėtų įsigalioti 2024 m. vasario 1 d.;
- (16) pratęsimas turėtų būti laikinas ir turėtų galioti iki 2025 m. sausio 31 d. Jis yra būtinas ir proporcingas atsižvelgiant į didelių sunkumų tebesitęsiantį pobūdį ir tebekylančią riziką Sąjungos dujų tiekimo saugumui bei kainoms ir atsižvelgiant į dabartinės padėties neapibrėžtumą;
- (17) kadangi šio reglamento tikslo valstybės narės negali deramai pasiekti ir jo būtų geriau siekti Sąjungos lygmeniu, laikydamosi Europos Sąjungos sutarties 5 straipsnyje nustatyto subsidarumo principo, Sąjunga gali priimti priemones. Pagal tame straipsnyje nustatytą proporcingumo principą šiuo reglamentu neviršijama to, kas būtina nurodytam tikslui pasiekti;
- (18) todėl Reglamentas (ES) 2022/2578 turėtų būti atitinkamai iš dalies pakeistas,

PRIĖMĖ ŠĮ REGLAMENTĄ:

1 straipsnis
Reglamento (ES) 2022/2578 dalinis pakeitimas

Reglamento (ES) 2022/2578 12 straipsnio 1 dalies antras sakinys pakeičiamas taip:

„Jis taikomas iki 2025 m. sausio 31 d.“.

2 straipsnis
Įsigaliojimas

Šis reglamentas įsigalioja 2024 m. vasario 1 d.

Šis reglamentas yra privalomas visas ir tiesiogiai taikomas visose valstybėse narėse.

Priimta

Tarybos vardu
Pirmininkas / Pirmininkė
